

Att stödja inkluderande lärandemiljöer för barn med autism och andra socio-kommunikativa utmaningar: Förskoleklassen och lågstadiet

Lise Pettersson Roll

Bakgrund: Cirka 1-2% av skolbarn i Sverige har en autismdiagnos och de flesta går i vanliga skolklasser tillsammans med jämnåriga. Grundskoletiden är av yttersta vikt för hur en elev kommer att lyckas i sin helhet och senare i livet. Det finns studier som visar att skolans personal har begränsade kunskaper om autism och om hur de kan skapa en inkluderande lärmiljö för elever med omfattande socio-kommunikativa svårigheter inklusive autism. Det finns svensk forskning som visar att flertal elever med autism inte erhåller de grundläggande behörigheter som behövs från grundskolan för att komma in på gymnasiet. Föreliggande projekt består av tre delprojekt. Syftet med det första var att översätta och kulturanpassa lärmiljöskalan Autism Program Environment Rating Scale (APERS) som utvecklats och utprovats i USA till det svenska utbildningssystemet för förskoleklass och lågstadiet. Med APERS inventerar och identifierar man utvecklingspotentialer i lärmiljön för att skapa en mer inkluderande skolmiljö och för att genomföra ett systematiskt förbättringsarbete. I det andra delprojektet utvecklade vi en samverkansmodell för utbildning och implementering mellan skolan och forskargruppen där APERS användes i kombination med fortbildning och coachning till skolans personal som testades i en pilotstudie. Det övergripande syftet med pilotstudien var att undersöka modellens genomförbarhet, preliminära indikationer på om APERS kan användas för att utveckla kvalitet i lärmiljön för elever med autism, samt instrumentets tillförlitlighet i en grundskola. I det tredje delprojektet kommer vi utifrån resultatet av pilotstudien att undersöka i en kontrollstudie om implementeringen av insatser med grund i APERS gör skillnad jämfört med det befintliga arbetet.

Metod: Under 2021 översattes APERS och kulturanpassades till det svenska utbildningssystemet. Fjorton experter med olika yrkesbakgrunder från olika verksamheter inklusive skolor, habiliteringscenter samt föräldrar till barn med autism väl orienterade i den svenska skolkontexten gjorde varsin skattning av instrumentets innehållsvaliditet. Under 2022 utprovades APERS användbarhet i pilotstudien i 10 förskole- och lågstadielklassrum i en skola. Övrig datainsamling i pilotstudien skedde via enkäter och intervjuer. Totalt deltog 11 elever med autism eller liknande socio-kommunikativa utmaningar, 11 pedagoger, fyra coacher (specialpedagoger och speciallärare från skolans elevhälsoteam) och skolans rektor.

Resultat: Under 2022 färdigställdes den översatta, kulturanpassade innehållsvaliderade svenska versionen av APERS för förskoleklass och lågstadium. De kvantitativa och kvalitativa delarna av pilotstudien visade att APERS-modellen i överlag bedömdes som genomförbar och hjälpsam. För och eftermätningar visade förbättringar i lärmiljön, att pedagogers upplevelse av egen förmåga att möta elever med autism ökat, och att pedagogerna bedömde att eleverna hade ökat sina skolrelaterade färdigheter. Deltagarna ansåg dock att det behövdes mer fortbildning och att insatsen skulle ha pågått under längre tid.

Konklusion/betydelse: Den kulturanpassade APERS för förskoleklass och lågstadium tillsammans med ändringarna i implementeringsmodellen testas nu (delprojekt tre) i en kontrollstudie som beräknas vara avslutad under 2024. Vi förväntar oss att denna forskning kommer att ge viktiga insikter om hur skolor kan utveckla inkluderande lärmiljöer som stödjer lärande, utvecklingen och välmående av elever med autism.

Vetenskapliga publikationer och konferenser; En artikel rörande översättning och kulturanpassning av APERS är under färdigställande och en annan som beskriver pilotstudien är påbörjad och är planerad att skickas till tidskrift under 2024. Vidare planeras två artiklar med avseende på experimentstudien när denna är avslutad. Projektet har presenterats på flera konferenser, våren 2022 på NERA (Nordic Educational Research Association) i Reykjavik, våren 2023 på INSAR (International Society for Autism Research) i Stockholm och hösten 2023 på Skolportens konferenselevhälsa i Göteborg.